Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

25. veebruar 2025*

Eelotsusetaotlus – Konkurents – Turgu valitsev seisund – ELTL artikkel 102 – Digiturud – Digiplatvorm – Digiplatvormi välja töötanud turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumine võimaldamast rakenduse arendanud kolmandast isikust ettevõtjal sellele platvormile juurde pääseda, tagades selle platvormi ja rakenduse koostalitluse– Digiplatvormile juurdepääsu hädavajalikkuse hindamine – Etteheidetava tegevuse mõju – Objektiivne põhjendus – Turgu valitsevas seisundis ettevõtja vajadus arendada juurdepääsu võimaldamiseks mall rakenduste kategooria jaoks – Asjaomase järgneva turu määratlemine

Kohtuasjas C-233/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 7. aprilli 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. aprillil 2023, menetluses

Alphabet Inc.,

Google LLC,

Google Italy Srl

versus

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

menetluses osalesid:

Enel X Italia Srl,

Enel X Way Srl,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, kodade presidendid F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, S. Rodin, A. Kumin, N. Jääskinen ja D. Gratsias ning kohtunikud E. Regan, I. Ziemele ja O. Spineanu-Matei (ettekandja),

kohtujurist: L. Medina,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

kohtusekretär: ametnik C. Di Bella,

arvestades kirjalikku menetlust ja 23. aprilli 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Alphabet Inc., Google LLC ja Google Italy Srl, esindajad: *avvocati* N. Latronico, M. Siragusa ja M. Zotta ning *abogado* A. Lamadrid de Pablo,

– Enel X Italia Srl ja Enel X Way Srl, esindajad: *avvocati* F. Cintioli ja G. Lo Pinto,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocati dello Stato* L. Fiandaca ja F. Sclafani,

– Kreeka valitsus, esindajad: V. Baroutas ja K. Boskovits,

– Euroopa Komisjon, esindajad: G. Conte ja C. Sjödin,

– EFTA järelevalveamet, esindajad: C. Simpson ja M. Sánchez Rydelski,

olles 5. septembri 2024. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artikli 102 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud ühelt poolt äriühingute Alphabet Inc., Google LLC ja Google Italy Srl ning teiselt poolt Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (konkurentsi- ja turujärelevalveamet, Itaalia) (edaspidi „AGCM“) vahelises kohtuvaidluses selle asutuse otsuse üle karistada neid äriühinguid ELTL artikli 102 rikkumise eest põhjusel, et nad keeldusid võimaldamast koostalitlust nende äriühingute pakutava digiplatvormiga Android Auto (edaspidi „Android Auto“) rakendusele, mille on arendanud kolmandast isikust ettevõtja selleks, et osutada elektrisõidukite laadimisega seotud teenuseid.

Õiguslik raamistik

3 ELTL artiklis 102 on sätestatud:

„Siseturus või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või mitme ettevõtja poolt on keelatud kui siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

Sellised kuritarvitused võivad seisneda iseäranis:

a) ebaõiglaste ostu- või müügihindade või muude ebaõiglaste tehingutingimuste otseses või kaudses kehtestamises;

b) toodangu, turgude või tehnilise arengu piiramises tarbijate kahjuks;

c) erinevate tingimuste rakendamises võrdväärsete tehingute puhul, pannes kaubanduspartnerid sellega ebasoodsasse konkurentsiolukorda;

d) selles, et lepingu sõlmimise eeltingimuseks seatakse teise poole nõusolek võtta endale lisakohustusi, mis oma laadilt või kaubandustavade kohaselt ei ole seotud lepingu objektiga.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

4 Google on Alphabeti tütarettevõtja, kes kontrollib Itaalias asuvat Google Italy’t.

5 Google on välja töötanud operatsioonisüsteemi Android OS eri tootjate mobiilseadmete jaoks. Seda süsteemi, mis tehakse kättesaadavaks avatud lähtekoodi litsentsi alusel, võib põhimõtteliselt kasutada tasuta ja seda võib muuta ilma loata.

6 Android Auto, mille Google lasi välja 2015. aastal, töötati välja mobiilseadmete jaoks, mis töötavad Android OS operatsioonisüsteemiga, et võimaldada nende kasutajatel pääseda mootorsõiduki meelelahutusliku teabe süsteemi kuvaril otse juurde nendes seadmetes sisalduvatele rakendustele.

7 Selleks et tagada iga rakenduse koostalitlus Android Autoga, vältides samal ajal pikkade ja kulukate katsete tegemist, pakub Google rakenduste tervete kategooriate kaupa lahendusi iga koostalitluslahenduse „*template*’idena“ (mall) (edaspidi „mall“). Need mallid võimaldavad kolmandatel isikutel luua oma rakenduste versioone, mis on Android Autoga koostalitlusvõimelised. Mallid olid 2018. aasta lõpus kättesaadavad multimeedia- ja sõnumirakenduste jaoks. Navigeerimisrakenduste kasutajate vajadustele vastamiseks on Google välja töötanud või soetanud ka kaardi- ja navigeerimisrakendused, nimelt Google Maps ja Waze, mis on Android Autoga koostalitlusvõimelised. Lisaks on Google teatud juhtudel lubanud kolmandast isikust arendajatel ilma eeldefineeritud mallita arendada personaliseeritud rakendusi.

8 ENEL X Italia Srl kuulub Eneli kontserni, mis haldab üle 60% elektrisõidukite laadimispunktidest Itaalias ja osutab laadimisega seotud teenuseid.

9 2018. aasta mais lasi Enel X Italia välja rakenduse JuicePass, mis oli kättesaadav operatsioonisüsteemiga Android OS töötavate mobiilseadmete kasutajatele ja Google Plays alla laaditav. See rakendus pakub palju funktsioone elektrisõidukite laadimiseks. Eelkõige võimaldab see nende kasutajatel otsida ja broneerida kaardil laadimispunkte, kanda otsing üle rakendusse Google Maps, et võimaldada navigeerimist valitud laadimispunkti, ning alustada, katkestada ja jälgida laadimiskorda ja vastava tasu maksmist.

10 Enel X Italia palus 2018. aasta septembris Google’il võtta vajalikud meetmed, et tagada JuicePassi koostalitlus Android Autoga, millest Google keeldus põhjendusel, et multimeedia- ja sõnumirakendused on ainsad kolmandast isikust ettevõtjate rakendused, mis on Android Autoga koostalitlusvõimelised. Pärast seda, kui Enel X Italia oli 2018. aasta detsembris esitanud uue taotluse, keeldus Google 2019. aasta jaanuaris taas neid meetmeid võtmast turvalisuse kaalutlustel ja vajaduse tõttu eraldada uue malli loomiseks vajalikke vahendeid mõistlikult.

11 Enel X Italia pöördus 12. veebruaril 2019 AGCMi poole, väites, et Google'i tegevus, mis seisnes selles, et Google keeldus põhjendamatult võimaldamast JuicePassi rakendust Android Auto kaudu kasutamast, kujutab endast ELTL artikli 102 rikkumist.

12 Google avaldas 2020. aasta oktoobris malli Android Autoga koostalitlusvõimeliste elektrisõidukite laadimisrakenduste katseversioonide väljatöötamiseks.

13 AGCM järeldas 27. aprilli 2021. aasta otsuses, et Google'i tegevus, mis selle asutuse hinnangul seisnes platvormil Android Auto JuicePassi kättesaadavuse takistamises ja edasilükkamises, kujutab endast ELTL artikli 102 tähenduses turgu valitseva seisundi kuritarvitamist. See asutus kohustas Google'it muu hulgas avaldama malli lõppversiooni elektrisõidukite laadimisrakenduste väljatöötamiseks ja arendama välja võimalikud funktsioonid, mida Enel X Italia peab oluliseks ja mis selles versioonis puuduvad. Nimetatud asutus määras solidaarselt Alphabetile, Google'ile ja Google Italyle ka 102 084 433,91 euro suuruse trahvi.

14 Need äriühingud esitasid AGCMi otsuse peale kaebuse Tribunale amministrativo regionale per il Laziole (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia), kes jättis kaebuse tervikuna rahuldamata.

15 Nimetatud äriühingud esitasid selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Consiglio di Statole (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et AGCM leidis, et vastuseks Enel X Italia taotlusele ei pakkunud Google sobivaid IT-lahendusi ning seega takistas ja lükkas põhjendamatult edasi JuicePassi rakenduse kättesaadavust Android Autos. See kohus täpsustab, et AGCM oli seisukohal, et Google'i tegevus on tema turgu valitseva seisundi tõttu oluline konkurentsi kaitsmise ja turudünaamika seisukohast, kuna Google'il on keskne roll täpsemalt seetõttu, et ta võimaldab kutselistel kasutajatel, käesoleval juhul arendajatel, jõuda üldsuseni, mille moodustavad rakenduste lõppkasutajad. Nimelt sõltuvad Android Autos avaldada võidavate rakenduste konkreetsed liigid ja omadused ning vajalike programmeerimisvahendite määratlemise ja pakkumise aeg ainult Google'ist.

17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib samuti, et AGCMi sõnul valitseb rakenduste Google Maps ja JuicePass vahel tegelik konkurents, kuna mõlemad rakendused pakuvad otsingu- ja navigeerimisteenuseid seoses elektrisõidukite laadimisjaamadega. AGCMi sõnul esineb nende rakenduste vahel ka potentsiaalne konkurents, sest JuicePass pakub funktsioone, mis on uued, kuid mis võidakse tulevikus Google Mapsi integreerida. See kohus lisab, et AGCM leidis, et võttes arvesse nende rakenduste osalist kattumist ja rakenduse Google Maps integreerimist Android Autosse, samas kui rakendus JuicePass jäeti sellest välja, tuleb Google'i keeldumine asetada koostalitluse tagamisest keeldumise konteksti, mis on samaväärne lepingu sõlmimisest keeldumisega ja mis tõi kaasa võrdsete konkurentsitingimuste põhimõtte rikkumise tulenevalt sellest, et Google'i rakendusele anti ebalojaalne eelis, mis kahjustab Google'i konkurendi rakendust.

18 Alphabet, Google ja Google Italy väidavad eelotsusetaotluse esitanud kohtus muu hulgas, et AGCM ei analüüsinud nõuetekohaselt tingimusi, mis võimaldavad hinnata, kas juurdepääsu andmisest keeldumine on kuritarvitav, ning heidavad sellele asutusele sisuliselt ette, et ta ei analüüsinud, kas Android Autole juurdepääs oli rakenduse JuicePass jaoks hädavajalik. Nad väidavad ka, et Google'i tegevus oli põhjendatud objektiivsete ja õiguspäraste kaalutlustega.

19 Lisaks väidavad need äriühingud, et kuna neile etteheidetav tegevus puudutab juurdepääsu Android Autole, oli turgu valitseva seisundi kuritarvitamise tuvastamiseks vaja määratleda asjaomane turg, kus Android Auto tegutseb, ja tuvastada, et see rakendus oli sellel turul turgu valitsev. Lisaks leiavad nad, et AGCM ei ole tuvastanud asjaomast järgnevat turgu ega Google'i turgu valitsevat seisundit sellel turul, vaid ta piirdus sellise „konkurentsikeskkonna" kindlakstegemisega, milles navigeerimisrakendused konkureerivad elektrisõidukite laadimisrakendustega, tegemata vajalikku analüüsi järeldamaks, et niisugune „konkurentsikeskkond" kujutab endast konkurentsiõiguse seisukohast asjaomast turgu. Lõpuks kinnitavad nad, et ei ole võimalik väita, et Google Mapsi ja JuicePassi vahel on konkurentsisuhe.

20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et võttes arvesse mõju, mida Google'i tegevus võib avaldada konkreetses majandussektoris, kuhu see kuulub, võib see tegevus kujutada endast kuritarvitavat juurdepääsu andmisest keeldumist ja rikkuda ELTL artiklit 102.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Google'il on operatsioonisüsteemi Android OS ja Google Play kaudu turgu valitsev seisund, kusjuures Android Auto kujutab endast üksnes selle operatsioonisüsteemi edasiarendust mootorsõiduki meelelahutusliku teabe süsteemi jaoks. Juurdepääs Android Autole näib olevat „hädavajalik", et Enel X Italia saaks pakkuda lõppkasutajatele kergesti ja turvaliselt kasutatavaid rakendusi, kui need kasutajad juhivad sellist sõidukit. Sellega seoses ei tohiks jätta tähelepanuta digisektoris toimuvat kiiret arengut, mis võib viia selleni, et esialgu üksnes juba olemasolevate toodete mugavamaks kasutamiseks välja arendatud tooted või teenused muutuvad „vajalikeks".

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on Google'i tegevus potentsiaalselt selline, et see kõrvaldab turult konkurentsi. Nimelt võib digiturgude omadusi arvestades väita, et kui JuicePassi rakenduse jaoks ei võimaldata juurdepääsu Android Autole, ei oleks tarbijad enam sellest huvitatud ning selline tegevus võib takistada kasutajatel kasutada paremat toodet, mille järele on potentsiaalne nõudlus. Lisaks ei näi olevat välistatud, et olemasolevasse üldrakendusse, nimelt Google Mapsi, saab integreerida JuicePassi spetsiifilised funktsioonid. Lisaks ei ole Google'i keeldumine Enel X Italia taotluse rahuldamisest põhjendatud tegelike objektiivsete põhjendustega.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab seega, et tal on menetletava vaidluse lahendamiseks vaja selgitusi ELTL artikli 102 tõlgendamise kohta ja peamiselt kohtupraktika kohta, mis tuleneb 26. novembri 1998. aasta kohtuotsusest Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569) ja mis käsitleb keeldumist võimaldada kasutada turgu valitsevas seisundis ettevõtja taristut. Sellega seoses on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et see kohtupraktika ei näi olevat käesoleval juhul vahetult kohaldatav, ja soovib teada, kas digiturgude toimimise eripära õigustab selles kohtuotsuses esitatud tingimustest kõrvalekaldumist sellises olukorras, nagu on tema menetluses, või vähemalt nende paindlikku tõlgendamist. Nimetatud kohus kahtleb ka viisis, kuidas konkurentsiasutused peavad määratlema asjaomased turud sellise juurdepääsust keeldumise korral, nagu on tema menetluses.

24 Neil asjaoludel otsustas Consiglio di Stato (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ELTL artikli 102 kohaselt tuleb sellise toote, millele juurdepääsu andmisest on keeldutud, hädavajalikkuse nõuet tõlgendada nii, et juurdepääs peab olema hädavajalik teatavaks tegevuseks naaberturul, või piisab sellest, et juurdepääs on hädavajalik juurdepääsu taotleva ettevõtja pakutud toodete või teenuste mugavamaks kasutamiseks, eriti kui keeldumise esemeks oleva toote peamine ülesanne on muuta juba olemasolevate toodete või teenuste kasutamine lihtsamaks ja mugavamaks?

2. Kas juurdepääsu andmisest keeldumiseks kvalifitseeritud käitumise raames on võimalik pidada seda käitumist ELTL artikli 102 tähenduses kuritarvitavaks kontekstis, kus vaatamata tootele taotletud juurdepääsu puudumisele i) taotlev ettevõtja juba tegutses turul ja tema kasv jätkus väidetava kuritarvituse perioodil samamoodi ning ii) teised, tootele juurdepääsu taotleva ettevõtjaga konkureerivad ettevõtjad jätkasid turul tegutsemist?

3. Kas väidetavalt hädavajalikule tootele või teenusele juurdepääsu andmisest keeldumises seisneva kuritarvituse puhul tuleb ELTL artiklit 102 tõlgendada nii, et toote või teenuse olemasolu puudumist juurdepääsu taotlemise hetkel peab arvestama kui keeldumise objektiivset põhjendust, või vähemalt kas konkurentsiasutus peab objektiivsete tõendite alusel analüüsima aega, mida turgu valitsev ettevõtja vajab, et töötada välja toode või teenus, millele juurdepääsu taotletakse, või kas on hoopis nõutav, et tulenevalt vastutusest, mis tal turul on, on turgu valitsev ettevõtja kohustatud teavitama taotlejat toote väljatöötamiseks vajalikust ajast?

4. Kas ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et turgu valitsevat ettevõtjat, kes omab kontrolli digiplatvormi üle, võib kohustada oma tooteid muutma või uusi tooteid välja töötama, et võimaldada taotlejate juurdepääsu nendele toodetele? Kas sellisel juhul peab turgu valitsev ettevõtja arvestama turu üldiseid vajadusi või väidetavalt hädavajalikule sisendile juurdepääsu taotleva üksiku ettevõtja vajadusi või kas arvestades tema erilist vastutust turul peab turgu valitsev ettevõtja vähemalt kehtestama eelnevalt objektiivsed tingimused talle esitatavate taotluste läbivaatamiseks ja nende tähtsuse järjekorda seadmiseks?

5. Kas väidetavalt hädavajalikule tootele või teenusele juurdepääsu andmisest keeldumises seisneva kuritarvituse puhul tuleb ELTL artiklit 102 tõlgendada nii, et konkurentsiasutus peab eelnevalt määratlema ja tuvastama kuritarvitusest mõjutatud asjaomase järgneva turu, ning kas tegemist võib olla ka üksnes potentsiaalse turuga?“

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

25 ENEL X Italia leiab, et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu, kuna Euroopa Kohtu vastus esitatud küsimustele ei ole põhikohtuasja lahendamiseks vajalik. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on nimelt juba kujundanud oma arvamuse suuna kohta, mida ta kavatseb järgida, ega palu Euroopa Kohtul hajutada kahtlusi ELTL artikli 102 tõlgendamise suhtes, vaid teha otsus, mis kinnitab seda arvamust ja mida võiks kasutada võrdlusalusena tulevastes menetlustes, milles tõstatatakse põhikohtuasjas esitatutega identsed küsimused.

26 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artikliga 267 kehtestatud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö raames üksnes asja menetleva ja selles tehtava kohtulahendi eest vastutava liikmesriigi kohtu ülesanne kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud vastama (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck (katse tutvuda mobiiltelefonis salvestatud isikuandmetega), C-548/21, EU:C:2024:830, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Sellest järeldub, et eeldatakse, et liidu õigust puudutav küsimus on asjakohane. Euroopa Kohus võib keelduda sellisele küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õigusnormi tõlgendusel või kehtivuse hindamisel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimusele (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck (katse tutvuda mobiiltelefonis salvestatud isikuandmetega), C-548/21, EU:C:2024:830, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Käsitletaval juhul nähtub eelotsusetaotlusest esiteks, et põhikohtuasi puudutab ELTL artikli 102 kohaldamist seetõttu, et Google keeldus rahuldamast talle kolmandast isikust ettevõtja esitatud taotlust võimaldada koostalitlust Google'i välja töötatud digiplatvormiga rakendusele, mille see ettevõtja oli arendanud, ning teiseks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus ELTL artikli 102 tõlgendamise kohta sellise keeldumise korral. Täpsemalt puudutavad selle kohtu küsimused sisuliselt kõigepealt tootele või teenusele, millele juurdepääsu andmisest on keeldutud, juurdepääsu „hädavajalikkuse" mõistet, seejärel turgu valitsevas seisundis ettevõtjale etteheidetava tegevuse mõju, seejärel mõistet „objektiivne põhjendus" ja selle ettevõtja võimalikke kohustusi ning lõpuks selle turu määratlemist, millel võib konkurentsivastane mõju avalduda.

29 Lisaks on eelotsusetaotluses esitatud täpsed põhjused, miks eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis küsimus ELTL artikli 102 tõlgendamise kohta ja miks ta pidas vajalikuks esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimused.

30 Neil asjaoludel ei ole ilmne, et taotletud ELTL artikli 102 tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või et tõstatatud probleem oleks hüpoteetiline.

31 Veel tuleb lisada, et nagu on sisuliselt märgitud soovituste liikmesriikide kohtutele eelotsuse taotlemiseks (ELT C, C/2024/6008) punktis 18, mis on selles osas sõnastatud identselt 2019. aastal avaldatud soovituste (ELT 2019, C 380, lk 1) punktiga 18, ei sea nende küsimuste vastuvõetavust kahtluse alla see, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on esitanud teatava seisukoha küsimustele antavate vastuste suhtes.

32 Seega on eelotsusetaotlus vastuvõetav.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

33 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelise koostöö raames Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldab viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama. Sellega seoses on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada liikmesriigi kohtu esitatud kogu teabest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (30. aprilli 2024. aasta kohtuotsus M. N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, punkt 78 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Nagu nähtub eelotsusetaotlusest, lähtub eelotsusetaotluse esitanud kohus käesoleval juhul eeldusest, et Android Auto on digisektori taristu ja et ajal, mil viidi ellu põhikohtuasja apellantidele ette heidetav tegevus, mis seisnes keeldumises võimaldada kolmandast isikust ettevõtja arendatud rakendusele koostalitlust Android Autoga, oli Google'il turgu valitsev seisund turul, kuhu kuulub Android Auto. Sellega seoses tuleb märkida, et ELTL artikli 267 järgses menetluses, mis põhineb liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgel eristamisel, on põhikohtuasja faktiliste asjaolude tuvastamine ja hindamine üksnes liikmesriigi kohtu pädevuses (18. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Heureka Group (internetipõhised hinnavõrdlused), C-605/21, EU:C:2024:324, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Eelotsusetaotlusest nähtub samuti, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, kas arvestades nende digiturgude toimimise eripära, mida puudutab selline olukord, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ja võttes arvesse sellise digiplatvormi nagu Android Auto funktsiooni, ei ole põhjendatud jätta kõrvale või vähemalt tõlgendada paindlikult eelkõige 26. novembri 1998. aasta kohtuotsuses Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569) kehtestatud tingimusi, selleks et kohaldada ELTL artiklit 102 tegevusele, mis seisneb digiplatvormi välja töötanud turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumises võimaldamast kolmandast isikust ettevõtja taotlusel juurdepääsu platvormile, tagades selle koostalitluse rakendusega, mille on arendanud nimetatud kolmandast isikust ettevõtja, st sisuliselt keeldumine tagada platvormi koostalitlus selle rakendusega.

36 Seega tuleb asuda seisukohale, et esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et digiplatvormi välja töötanud turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumine tagada kolmandast isikust ettevõtja taotlusel platvormi koostalitlus rakendusega, mille see kolmandast isikust ettevõtja on arendanud, võib kujutada endast turgu valitseva seisundi kuritarvitamist vaatamata sellele, et kõnealune platvorm ei ole hädavajalik selle rakenduse äriliseks kasutamiseks järgneval turul, kuid võib muuta rakenduse tarbijate jaoks atraktiivsemaks.

37 ELTL artikli 102 kohaselt on keelatud – juhul kui see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust – see, kui üks või mitu ettevõtjat kuritarvitavad turgu valitsevat seisundit siseturul või selle olulises osas. Selle artikli eesmärk on vältida konkurentsi kahjustamist üldist huvi ning üksikettevõtjate ja tarbijate huve kahjustaval viisil, karistades turgu valitsevas seisundis ettevõtjaid sellise tegevuse eest, mis piirab saavutustel põhinevat konkurentsi ja võib seega üksikettevõtjatele ja tarbijatele otsest kahju tekitada või mis takistab või moonutab sellist konkurentsi ja võib seega neile kaudset kahju tekitada (10. septembri 2024. aasta kohtuotsus Google ja Alphabet *vs.* komisjon (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 87 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Sellise tegevusena on käsitatav tegevus, mis takistab turul, kus konkurents on juba nõrgenenud just ühe või mitme turgu valitsevas seisundis ettevõtja tegevuse tõttu, veel olemas oleva konkurentsi säilimist või selle konkurentsi arengut selliste vahenditega, mis erinevad vahenditest, mida kasutatakse ettevõtjatevahelises saavutustel põhinevas konkurentsis (10. septembri 2024. aasta kohtuotsus Google ja Alphabet *vs.* komisjon (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 88 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Mis puudutab tegevust, mis seisneb keeldumises võimaldada kasutada taristut, mille on turgu valitsevas seisundis ettevõtja oma tegevuse tarbeks välja arendanud ja mis talle kuulub, siis tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et selleks, et niisugune keeldumine oleks turgu valitseva seisundi kuritarvitamine, ei ole vaja mitte üksnes seda, et keeldumine võiks taristut kasutada sooviva taotleja kõnealusel turul konkurentsist täielikult kõrvaldada ning et seda ei saaks objektiivselt põhjendada, vaid ka seda, et taristu ise oleks taotleja tegevuseks hädavajalik selles mõttes, et nimetatud taristule ei ole ühtegi tegelikku ega potentsiaalset asendust (vt selle kohta 26. novembri 1998. aasta kohtuotsus Bronner, C-7/97, EU:C:1998:569, punkt 41, ning 10. septembri 2024. aasta kohtuotsus Google ja Alphabet *vs.* komisjon (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 89 ja seal viidatud kohtupraktika).

40 Sellega seoses olgu meenutatud, et nende tingimuste ettenägemine 26. novembri 1998. aasta kohtuotsuse Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569) punktis 41 oli põhjendatud selle kohtuasja konkreetsete asjaoludega, mis seisnesid turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumises võimaldada konkurendil kasutada taristut, mille ta oli välja arendanud oma tegevuse tarbeks, mitte mis tahes muus tegevuses (25. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Deutsche Telekom *vs.* komisjon, C-152/19 P, EU:C:2021:238, punkt 45, ning 10. septembri 2024. aasta kohtuotsus Google ja Alphabet *vs.* komisjon (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 90 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Nimelt kui tuvastatakse, et turgu valitsevas seisundis ettevõtja kuritarvitas oma seisundit, kuna ta keeldus konkurendiga lepingu sõlmimisest, on nimetatud ettevõtja sunnitud selle konkurendiga lepingu sõlmima. Selline kohustus kahjustab aga eriti turgu valitsevas seisundis ettevõtja lepinguvabadust ja omandiõigust, kuna ettevõtjal, isegi kui tal on turgu valitsev seisund, on üldjuhul vabadus keelduda lepingu sõlmimisest ja kasutada taristut, mille ta on omaenda vajaduste tarbeks välja arendanud (25. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Deutsche Telekom *vs.* komisjon, C-152/19 P, EU:C:2021:238, punkt 46, ning 10. septembri 2024. aasta kohtuotsus Google ja Alphabet *vs.* komisjon (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 91).

42 Lisaks, kuigi lühiajalises perspektiivis soodustab konkurentsi ettevõtja süüdimõistmine turgu valitseva seisundi kuritarvitamises, kuna ta keeldus konkurendiga lepingu sõlmimisest, on seevastu pikas perspektiivis konkurentsi arengut ja tarbijate huve üldiselt soodustav lubada äriühingul hoida oma kasutuses taristut, mille ta on välja arendanud oma tegevuse tarbeks. Nimelt, kui juurdepääs tootmis-, ostu- või turustamisseadmetele antaks liiga lihtsalt, puuduks konkurentidel huvi konkureerivaid seadmeid välja töötada. Lisaks sellele oleks turgu valitsevas seisundis ettevõtja vähem huvitatud investeerima tõhusasse taristusse, kui ta oleks sunnitud pelgalt oma konkurentide nõudmisel omaenda investeeringutest saadavaid eeliseid jagama (vt selle kohta 25. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Deutsche Telekom *vs.* komisjon, C-152/19 P, EU:C:2021:238, punkt 47, ja 25. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Slovak Telekom *vs.* komisjon, C-165/19 P, EU:C:2021:239, punkt 47).

43 Järelikult, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 30 sisuliselt rõhutas, on eelkõige vajadus säilitada turgu valitsevas seisundis ettevõtjate stiimul investeerida tarbijate huvides kvaliteetsete toodete või teenuste arendamisse see, mis õigustab käesoleva kohtuotsuse punktis 39 meenutatud tingimuste kohaldamist juhul, kui turgu valitsevas seisundis ettevõtja on oma tegevuse tarbeks välja arendanud taristu.

44 Seevastu, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 35, kui turgu valitsevas seisundis ettevõtja ei arenda taristut mitte üksnes oma tegevuse tarbeks, vaid selleks, et võimaldada seda taristut kasutada kolmandast isikust ettevõtjatel, ei ole kohaldatav tingimus, mille Euroopa Kohus nägi ette 26. novembri 1998. aasta kohtuotsuse Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569) punktis 41 ja mis puudutab taristule juurdepääsu hädavajalikkust taotleja tegevuseks selles mõttes, et sellele taristule ei ole ühtegi tegelikku ega potentsiaalset asendust.

45 Nimelt ei õigusta sellisel juhul ei turgu valitsevas seisundis ettevõtja lepinguvabaduse ja omandiõiguse kaitse ega vajadus säilitada tema kvaliteetsete toodete või teenuste arendamisse investeerimise stiimul seda, et keeldumine võimaldada kolmandast isikust ettevõtjal kasutada kõnealust taristut on kuritarvitus ELTL artikli 102 tähenduses vaid juhul, kui see keeldumine muudab viimati nimetatud ettevõtjal võimatuks tegutseda, arendades elujõulist pakkumist naaberturul.

46 Sellega seoses piisab, kui märkida, et kuigi turgu valitsevas seisundis ettevõtja kandis sellise taristu arendamisega seotud kulusid mitte üksnes oma tegevuse tarbeks, vaid ka selleks, et seda taristut saaksid kasutada kolmandast isikust ettevõtjad, ei muuda asjaolu, et turgu valitsevas seisundis ettevõtjalt nõutakse, et ta võimaldaks kolmandast isikust ettevõtjal kõnealust taristut kasutada, oluliselt majandusmudelit, mille alusel seda taristut arendati.

47 Järelikult selleks, et teha kindlaks, kas 26. novembri 1998. aasta kohtuotsuse Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569) punktis 41 Euroopa Kohtu määratletud tingimused on kohaldatavad kohtuasjas, mis puudutab taristu kasutamise võimaldamisest keeldumist, on vaja kindlaks teha, kas turgu valitsevas seisundis ettevõtja arendas selle taristu üksnes oma tegevuse tarbeks ja see kuulub talle, või vastupidi, kas see taristu arendati selleks, et seda saaksid kasutada kolmandast isikust ettevõtjad, millest annab tunnistust asjaolu, et turgu valitsevas seisundis ettevõtja on juba võimaldanud taristut sellistel ettevõtjatel kasutada.

48 Käsitletaval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et Google oli andnud kolmandast isikust ettevõtjatele Android Autole juurdepääsu, mis muutis selle digiplatvormi toimivaks rakenduste kategooriate või isegi konkreetsete rakenduste jaoks, mille need kolmandast isikust ettevõtjad olid arendanud. Digiplatvormi, mille eesmärk on võimaldada kasutada mootorsõidukite meelelahutusliku teabe süsteemis rakendusi, mille on välja töötanud muu hulgas kolmandad isikud ja mis on alla laaditud kasutajate mobiilseadmetesse, ei saa aga pidada üksnes turgu valitsevas seisundis ettevõtja tarbeks loodud rakenduseks.

49 Seega, kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei nähtu vastupidist, on ilmne, et Google ei töötanud Android Autot välja üksnes oma tegevuse tarbeks, kuna juurdepääs sellele digiplatvormile on avatud kolmandast isikust ettevõtjatele, mistõttu 26. novembri 1998. aasta kohtuotsuse Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569) punktis 41 Euroopa Kohtu määratletud tingimus, mis puudutab juurdepääsu hädavajalikkust taotleja tegevuse jaoks, ei ole kohaldatav selle analüüsimisel, kas digiplatvormi välja töötanud ettevõtja keeldumine võimaldamast juurdepääsu

kolmandast isikust ettevõtjale, kes on arendanud selle platvormi rakenduse, tagades platvormi koostalitluse selle rakendusega, kujutab endast turgu valitseva seisundi kuritarvitamist ELTL artikli 102 tähenduses.

50 Järelikult võib sellest keeldumine kujutada endast turgu valitseva seisundi kuritarvitamist vaatamata sellele, et see digiplatvorm ei ole hädavajalik asjaomase rakenduse äriliseks kasutamiseks järgneval turul, kuna selle rakenduse kasutamisele kõnealuse platvormi kaudu ei ole ühtegi tegelikku ega potentsiaalset asendust.

51 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 46 ja 48 sisuliselt märkis, tuleb sellisel juhul sama kohtuotsuse punktides 38 ja 39 meenutatud kohtupraktikat arvestades nimelt kindlaks teha, kas asjaomase digiplatvormi omanikust turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumine võimaldada rakenduse arendanud kolmandast isikust ettevõtja juurdepääsu sellele platvormile, tagades kõnealuse platvormi ja selle rakenduse koostalitluse, välistab, takistab või aeglustab tegelikult või potentsiaalselt sellise toote või teenuse arengut turul, mis vähemalt potentsiaalselt konkureerib toote või teenusega, mida turgu valitsevas seisundis ettevõtja pakub või võib pakkuda, ning kujutab endast tegevust, mis piirab saavutustel põhinevat konkurentsi ja võib seega tarbijaid kahjustada.

52 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et digiplatvormi välja töötanud turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumine tagada kolmandast isikust ettevõtja taotlusel platvormi koostalitlus rakendusega, mille see kolmandast isikust ettevõtja on arendanud, võib kujutada endast turgu valitseva seisundi kuritarvitamist vaatamata sellele, et kõnealune platvorm ei ole hädavajalik selle rakenduse äriliseks kasutamiseks järgneval turul, kuid võib muuta rakenduse tarbijate jaoks atraktiivsemaks, kui turgu valitsevas seisundis ettevõtja ei ole platvormi välja töötanud üksnes oma tegevuse tarbeks.

Teine küsimus

53 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et ainuüksi asjaolu, et nii ettevõtja, kes on arendanud rakenduse ja palunud turgu valitsevas seisundis ettevõtjal tagada selle koostalitlus viimati nimetatud ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga, kui ka esimesena nimetatud ettevõtja konkurendid on jätkanud aktiivset tegutsemist turul, kuhu see rakendus kuulub, ja arendanud oma positsiooni sellel turul, kuigi neile ei ole seda koostalitlust võimaldatud, võib viidata sellele, et turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumine seda taotlust rahuldada ei saanud avaldada konkurentsivastast mõju.

54 Seejuures selleks, et konkreetsel juhul saaks asuda seisukohale, et teatud tegevus tuleb kvalifitseerida „turgu valitseva seisundi kuritarvitamiseks“ ELTL artikli 102 tähenduses, on üldreeglina vaja tõendada, et kasutades vahendeid, mis erinevad ettevõtjatevahelises saavutuspõhises konkurentsis kasutatavatest vahenditest, piirab see tegevus tegelikult või potentsiaalselt konkurentsi, tõrjudes sama tõhusad konkureerivad ettevõtjad asjaomaselt turult või asjaomastelt turgudelt välja või takistades nende arengut neil turgudel, kusjuures tuleb märkida, et need turud võivad olla nii need, kus esineb turgu valitsev seisund, kui ka seotud või naaberturud, kus see tegevus võib avaldada tegelikku või potentsiaalset mõju (10. septembri 2024. aasta kohtuotsus Google ja Alphabet *vs.* komisjon (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 165 ja seal viidatud kohtupraktika).

55 Turgu valitsevas seisundis ettevõtja tegevuse kvalifitseerimisel kuritarvitavaks ei ole kohustuslik tõendada, et kui ettevõtja tegevus on suunatud konkurentide väljatõrjumisele asjaomaselt turult, siis on see ettevõtja oma eesmärgi ka saavutanud, ja seega tõendada tegelikku turult väljatõrjuvat mõju. ELTL artikli 102 eesmärk on nimelt välistada olukord, kus üks või mitu ettevõtjat kuritarvitavad siseturul või selle olulises osas turgu valitsevat seisundit, olenemata sellest, kas selline kuritarvitamine kandis vilja või mitte (vt selle kohta 12. mai 2022. aasta kohtuotsus Servizio Elettrico Nazionale jt, C-377/20, EU:C:2022:379, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

56 Seega võib konkurentsiasutus tuvastada ELTL artikli 102 rikkumise, kui ta teeb kindlaks, et ajavahemikul, mil kõnealuse tegevusega tegeleti, oli vaatamata sellele, et see tegevus mingit mõju ei avaldanud, juhtumi asjaolusid arvestades selle tegevusega võimalik piirata saavutuspõhist konkurentsi (19. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Unilever Italia Mkt. Operations, C-680/20, EU:C:2023:33, punkt 41).

57 Siiski tuleb selle kindlakstegemise käigus üldjuhul tugineda kindlatele tõenditele, mis näitavad – põhjalikumalt kui lihtsalt hüpoteesi tõstatamine –, et asjasse puutuva tegevusega võidi tõepoolest niisugust mõju avaldada, kusjuures kahtluse korral tuleb otsustada ettevõtja kasuks, kes sellise tegevusega tegeleb (19. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Unilever Italia Mkt. Operations, C-680/20, EU:C:2023:33, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).

58 Nimelt ei tähenda samal tasemel konkurentsi säilimine asjaomasel turul või konkurentsi areng sellel turul tingimata seda, et kõnealune tegevus ei saa tekitada konkurentsivastast mõju, kuna sellise mõju puudumine võib tuleneda muudest põhjustest ja olla tingitud näiteks asjaomasel turul aset leidnud muutustest pärast seda, kui kõnealuse tegevusega alustati, või ka turgu valitsevas seisundis ettevõtja suutmatusest edukalt ellu viia sellise tegevuse aluseks olnud strateegiat (12. mai 2022. aasta kohtuotsus Servizio Elettrico Nazionale jt, C-377/20, EU:C:2022:379, punkt 54). Täpsemalt, esiteks ei saa kõnealuse tegevuse kuritarvitav laad sõltuda konkurentide võimest asjaomasel turul sellist mõju leevendada ning teiseks ei saa välistada, et sellise tegevuse puudumisel oleks konkurents sellel turul võinud rohkem edasi areneda.

59 Käsitletaval juhul ei tähenda Google'i viidatud asjaolu, et Enel X Italia ja tema konkurendid jätkasid tegevust turul, kuhu kuulub rakendus JuicePass, või et nad isegi suurendasid seda, iseenesest seda, et Google'i keeldumine Android Autole juurdepääsu andmisest ei saanud tekitada konkurentsivastast mõju. See asjaolu – tingimusel, et see on tõepoolest tõendatud, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus – võib siiski kujutada endast kaudset tõendit selle kohta, et põhikohtuasjas kõne all olev Google'i tegevus ei saanud väidetavat väljatõrjuvat mõju avaldada.

60 Sellise mootorsõidukite laadimise teenustega seotud rakenduse puhul, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võivad seejuures olla asjakohased muu hulgas võimalikud tõendid, mis on esitatud selleks, et tõendada huvi, mis võis olla elektrisõidukite kasutajatel sellise rakenduse vastu nagu JuicePass, millel on muu hulgas käesoleva kohtuotsuse punktis 9 kirjeldatud funktsioonid, ja seda hoolimata asjaolust, et seda rakendust ei saanud kasutada nende sõidukite meelelahutusliku teabe süsteemis Android Auto kaudu.

61 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et ainuüksi asjaolu, et nii ettevõtja, kes on arendanud rakenduse ja palunud turgu valitsevas seisundis ettevõtjal tagada selle koostalitlus viimati nimetatud ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga, kui ka esimesena nimetatud ettevõtja konkurendid on jätkanud aktiivset tegutsemist turul, kuhu see rakendus kuulub, ja arendanud oma positsiooni sellel turul, kuigi

neile ei ole seda koostalitlust võimaldatud, ei saa viidata sellele, et turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumine seda taotlust rahuldada ei saanud avaldada konkurentsivastast mõju. Kõiki asjakohaseid faktilisi asjaolusid arvesse võttes tuleb hinnata, kas turgu valitsevas seisundis ettevõtja selline tegevus võis takistada konkurentsi säilimist või arengut asjaomasel turul.

Kolmas ja neljas küsimus

62 Esiteks tuleb kõigepealt märkida, et eelotsusetaotlusest nähtub, et Google sai Enel X Italialt taotluse, et rakendust, mille viimane oli arendanud, saaks kasutada Android Auto kaudu, mis eeldas, et Google arendab malli, mis võimaldab tagada elektrisõidukite laadimisteenustega seotud rakenduste koostalitluse selle platvormiga. Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märkis, arendas Google hiljem tõepoolest välja malli elektrisõidukite laadimisrakenduste eksperimentaalversioonide väljatöötamiseks Android Autol kasutamiseks pärast seda, kui oli pöördutud AGCMi poole, kuid enne selle asutuse otsuse vastuvõtmist. Google'ile taotluse esitamise ajal ei olnud aga selliste sõidukite laadimisteenustega seotud rakenduste kategooria malli olemas.

63 Seega puudutavad eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlused, mille tõttu ta esitas kolmanda ja neljanda küsimuse, mõju, mis on kõnealuse tegevuse kvalifitseerimisel ELTL artikli 102 tähenduses turgu valitseva seisundi kuritarvitamiseks sellel, et juurdepääsu taotlemise kuupäeval ei olnud olemas elektrisõidukite laadimisteenustega seotud rakenduste kategooria jaoks malli, mis võimaldaks tagada nende rakenduste koostalitluse Android Autoga, ning võimalikku kohustust selline mall arendada.

64 Teiseks tuleb märkida, et neljanda küsimuse viimase osaga palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui turgu valitsevas seisundis ettevõtja on kohustatud arendama malli rakenduste kategooria jaoks, et võimaldada talle kuuluvale digiplatvormile kolmandast isikust ettevõtja taotletud juurdepääsu, tagades asjaomaste rakenduste ja platvormi koostalitluse, ja võttes arvesse selle turgu valitsevas seisundis ettevõtja erilist vastutust turul, peab viimane kolmandast isikust ettevõtjate korduvate juurdepääsutaotluste korral kehtestama objektiivsed kriteeriumid nende taotluste läbivaatamiseks ja nende tähtsuse järjekorda seadmiseks.

65 Eelotsusetaotlusest ega Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust ei nähtu siiski, et Google'ile oleks esitatud – liiati veel samal ajal – kolmandast isikust ettevõtjate taotlused töötada välja mallid, mis võimaldavad tagada Android Auto koostalitluse nende ettevõtjate arendatud rakendustega.

66 Kuigi liidu õigusega seotud küsimuste asjakohasust eeldatakse, ei õigusta eelotsusetaotluse esitamist mitte nõuandvate arvamuste saamine üldiste või hüpoteetiliste küsimuste kohta, vaid asjaolu, et see on vaidluse tegelikuks lahendamiseks olemuslikult vajalik (14. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus The International Protection Appeals Tribunal jt, C-322/19 ja C-385/19, EU:C:2021:11, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

67 Osas, milles neljanda küsimuse viimase osa eesmärk on tegelikult saada Euroopa Kohtult nõuandev arvamus, on see küsimus järelikult vastuvõetamatu.

68 Kolmandaks tuleb märkida, et mis puudutab kolmanda ja neljanda küsimuse muid aspekte, siis need käsitlevad objektiivseid põhjendusi, millele turgu valitsevas seisundis ettevõtja võib tugineda seoses tegevusega, mis seisneb keeldumises anda või arendada kolmandast isikust ettevõtjate

arendatud rakenduste jaoks malli, mis võimaldab neid kasutada sellele turgu valitsevas seisundis ettevõtjale kuuluva digiplatvormi kaudu, ja mis võib kuuluda ELTL artiklis 102 sätestatud keelu kohaldamisalasse, ning tõendamiskoormist, mis lasub vastavalt sellel ettevõtjal ja pädeval konkurentsiasutusel.

69 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et kolmanda ja neljanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et kui tegevuse, mis seisneb turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumises võimaldada kolmandast isikust ettevõtja arendatud rakenduse koostalitlust turgu valitsevas seisundis ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga, võib kvalifitseerida selle sätte tähenduses kuritarvituseks, siis võib viimati nimetatud ettevõtja tugineda keeldumise objektiivse põhjendusena tulemuslikult sellele, et ajal, mil kolmandast isikust ettevõtja sellist juurdepääsu taotles, ei olnud olemas malli, mis võimaldaks tagada koostalitluse, või kas turgu valitsevas seisundis ettevõtja võib olla kohustatud seda malli arendama. Lisaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas teisena nimetatud juhul tuleb ELTL artiklit 102 tõlgendada nii, et turgu valitsevas seisundis ettevõtja on kohustatud esiteks arvesse võtma turu üldisi vajadusi või juurdepääsu taotleva ettevõtja vajadusi ning teiseks teavitama viimati nimetatut sellest, kui palju aega on selle malli arendamiseks vaja, või kas konkurentsiasutus on kohustatud objektiivsete asjaolude alusel kontrollima turgu valitsevas seisundis ettevõtjal sellise malli arendamiseks vajalikku aega.

70 ELTL artiklit 102 käsitlevast Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et turgu valitsevas seisundis ettevõtja võib õigustada tegevust, mis võib kuuluda selles artiklis sätestatud keelu kohaldamisalasse (27. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, punkt 40, ning 21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punkt 201 ja seal viidatud kohtupraktika).

71 Täpsemalt võib see ettevõtja sel eesmärgil tõendada kas seda, et tema tegevus on objektiivselt vajalik, või seda, et sellega kaasnevat väljatõrjuvat mõju võib tasakaalustada või isegi ületada tõhususe kasv, millest saavad kasu ka tarbijad (27. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, punkt 41, ning 21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punkt 202 ja seal viidatud kohtupraktika).

72 Esiteks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas turgu valitsevas seisundis ettevõtja, kes keeldub andmast kolmandast isikust ettevõtjale juurdepääsu digiplatvormile, ja juhul, kui see keeldumine võib avaldada konkurentsivastast mõju, võib keeldumise objektiivse põhjendusena tulemuslikult tugineda sellele, et ajal, mil juurdepääsu taotleti, ei olnud olemas rakenduste kategooria jaoks malli, mis võimaldaks tagada nende rakenduste ja platvormi koostalitluse, või kas see ettevõtja võib olla kohustatud seda malli arendama, et võimaldada kõnealusel kolmandast isikust ettevõtjal see juurdepääs saada.

73 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 64 ja 65 sisuliselt märkis, võib turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumine tagada rakenduse koostalitlus digiplatvormiga põhjusel, et asjaomaste rakenduste kategooria jaoks ei ole olemas malli, olla objektiivselt põhjendatud, kui koostalitluse võimaldamine selle malli abil kahjustaks iseenesest ja arvestades selle rakenduse omadusi, mille jaoks koostalitlust taotletakse, asjaomase platvormi terviklikkust või selle kasutamise ohutust või kui muudel tehnilistel põhjustel on selle malli arendamisega võimatu koostalitlust tagada.

74 Seevastu väljaspool selliseid olukordi ei saa malli puudumine asjaomaste rakenduste kategooria jaoks või selle arendamisega seotud raskused, millega turgu valitsevas seisundis ettevõtja võib kokku puutuda, iseenesest objektiivselt põhjendada selle ettevõtja keeldumist juurdepääs anda. Võttes arvesse kõiki sellega seoses tähtsust omavaid asjaolusid, võib vajadust pühendada malli arendamisele mõistlik aeg ja seega võimatust luua kohe taotletud koostalitlust pidada siiski objektiivselt vajalikuks ja proportsionaalseks, võttes arvesse nii selle ettevõtja vajadusi, kes turgu valitsevas seisundis ettevõtja platvormile juurdepääsu taotleb, kui ka viimati nimetatud ettevõtjal selle malli arendamisel tekkinud raskusi.

75 Sellega seoses on eelkõige asjakohased asjaomaste rakenduste kategooria jaoks taotletud juurdepääsu võimaldava malli arendamise tehnilise keerukuse aste, piirangud seoses võimatusega hankida lühikese aja jooksul teatavaid ressursse, eelkõige inimressursse, mis on vajalikud selle malli arendamiseks vastavalt juurdepääsu taotleva ettevõtja vajadustele, või ka turgu valitsevas seisundis ettevõtjast sõltumatud piirangud, mis mõjutavad tema võimet seda malli arendada, näiteks need, mis on seotud kohaldatava õigusliku raamistikuga.

76 Samas, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 74 ja 75 sisuliselt märkis, võib taotletud koostalitlust tagava malli arendamine olla turgu valitsevas seisundis ettevõtja jaoks kulukas. ELTL artikliga 102 ei ole siiski vastuolus see, kui see ettevõtja nõuab koostalitlust taotlevalt ettevõtjalt kohast rahalist tasu. Selline tasu peab olema õiglane ja proportsionaalne, võimaldades turgu valitsevas seisundis ettevõtjal malli arendamise tegelikku maksumust arvestades saada kohast tulu. Tasu suuruse kindlaksmääramine ei takista selle tasu arvessevõtmist niisuguste muude liidu õigusnormide võimalikul kohaldamisel, mis reguleerivad – kui see on asjakohane – turgu valitsevas seisundis ettevõtjale tasu maksmist selle eest, et koostalitlust taotlev ettevõtja saab oma rakenduse jaoks lõppkasutajaid.

77 Lõpuks võib asjaolu, et turgu valitsevas seisundis ettevõtja ei vasta kolmandast isikust ettevõtja taotlusele, milles palutakse turgu valitsevas seisundis ettevõtjal tagada talle kuuluva digiplatvormi koostalitlus selle kolmandast isikust ettevõtja arendatud rakendusega, kujutada endast kaudset tõendit selle kohta, et keeldumine tagada selline koostalitlus ei ole objektiivselt põhjendatud.

78 Teiseks on oluline rõhutada, et kuigi ELTL artikli 102 rikkumises seisnevate asjaolude esinemise tõendamiskoormis lasub kas liidu või liikmesriigi tasandi konkurentsiasutustel, peab turgu valitsevas seisundis ettevõtja – nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 70 ja 71 – tuginema võimalikule objektiivsele põhjendusele ning esitama selle kohta argumente ja tõendeid.

79 Kui turgu valitsevas seisundis ettevõtja on selle nõude täitnud, peab konkurentsiasutus seejärel juhul, kui tal on kavas tuvastada turgu valitseva seisundi kuritarvitamine, tõendama, et argumendid ja tõendid, millele ettevõtja tugineb, ei ole ülekaalukad ja sellest tulenevalt ei ole esitatud põhjendus vastuvõetav.

80 Sellises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, peab pädev konkurentsiasutus, võttes eelkõige arvesse põhjendusi, mille turgu valitsevas seisundis ettevõtja esitas kolmandast isikust ettevõtjale, et põhjendada keeldumist tagada viimati nimetatud ettevõtja arendatud rakenduse koostalitlus turgu valitsevas seisundis ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga, ning kõiki asjakohaseid asjaolusid arvesse võttes seejuures kontrollima, kas turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumine arendada asjaomaste rakenduste kategooria jaoks koostalitlust võimaldav mall, on objektiivselt vajalik, ning hindama selle keeldumise proportsionaalsust.

81 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale ja neljandale küsimusele vastata, et ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et kui tegevuse, mis seisneb turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumises võimaldada kolmandast isikust ettevõtja arendatud rakenduse koostalitlust turgu valitsevas seisundis ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga, võib kvalifitseerida selle sätte tähenduses kuritarvituseks, siis võib viimati nimetatud ettevõtja tugineda keeldumise objektiivse põhjendusena tulemuslikult sellele, et ajal, mil kolmandast isikust ettevõtja sellist juurdepääsu taotles, ei olnud olemas malli, mis oleks võimaldanud tagada koostalitlust, kui sellise koostalitluse võimaldamine kõnealuse malli abil kahjustaks iseenesest ja arvestades selle rakenduse omadusi, mille jaoks koostalitlust taotletakse, asjaomase platvormi terviklikkust või selle kasutamise ohutust või kui muudel tehnilistel põhjustel on selle malli arendamisega võimatu koostalitlust tagada. Kui see nii ei ole, on turgu valitsevas seisundis ettevõtja kohustatud sellise malli arendama selleks vajaliku mõistliku aja jooksul ja olenevalt olukorrast kohase rahalise tasu eest, võttes arvesse arendamist taotlenud kolmandast isikust ettevõtja vajadusi, arendamise tegelikku maksumust ja turgu valitsevas seisundis ettevõtja õigust saada kohast tulu.

Viies küsimus

82 Viienda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et hindamaks, kas esineb kuritarvitamine, mis seisneb turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumises tagada kolmandast isikust ettevõtja arendatud rakenduse koostalitlus turgu valitsevas seisundis ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga, on konkurentsiasutus kohustatud määratlema järgneva turu, millel keeldumine võib avaldada konkurentsivastast mõju, isegi kui tegemist on ainult potentsiaalse turuga.

83 Tuleb meenutada, et asjaomase turu määratlemine ELTL artikli 102 kohaldamisel on üldjuhul asjaomase ettevõtja turgu valitseva seisundi hindamise eeltingimus (vt selle kohta 21. veebruari 1973. aasta kohtuotsus Europemballage ja Continental Can vs. komisjon, 6/72, EU:C:1973:22, punkt 32) ja selle eesmärk on määratleda ala, mille piires tuleb hinnata küsimust, kas see ettevõtja on võimeline tegutsema märkimisväärses ulatuses sõltumatult oma konkurentidest, klientidest ja tarbijatest (vt selle kohta 9. novembri 1983. aasta kohtuotsus Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin *vs.* komisjon, 322/81, EU:C:1983:313, punkt 37, ning 27. juuni 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Servier jt, C-176/19 P, EU:C:2024:549, punkt 381).

84 Selleks et hinnata, kas selline keeldumine, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 82, on kuritarvitav, tuleb eristada kahte turgu, nimelt ühelt poolt turgu, kuhu kuulub digiplatvorm ja millel on selle omanikust ettevõtja turgu valitsevas seisundis ja mis on tavaliselt eelnev turg, ning teiselt poolt turgu, kus rakendust kasutatakse teise toote tootmiseks või teise teenuse osutamiseks ettevõtja poolt, kes taotleb selle rakenduse koostalitlust selle platvormiga, ja kus võib avalduda turgu valitsevas seisundis ettevõtja tegevuse konkurentsivastane mõju ja mis on naaberturg, nimelt järgnev turg.

85 ELTL artikli 102 kohaldamisel ei ole järgneva turu tuvastamiseks tingimata vaja kaubaturgu ja geograafilist turgu täpselt määratleda. Teatud asjaoludel piisab potentsiaalse või isegi hüpoteetilise turu tuvastamisest (29. aprilli 2004. aasta kohtuotsus IMS Health, C-418/01, EU:C:2004:257, punkt 44). Nimelt, kui järgnev turg on veel arenemas või areneb kiiresti ja selle ulatus ei ole järelikult täielikult välja kujunenud kuupäeval, mil turgu valitsevas seisundis ettevõtja viib ellu väidetavalt kuritarvitavat tegevust, siis piisab sellest, kui konkurentsiasutus tuvastab selle turu, isegi kui see on üksnes potentsiaalne. Seejärel peab see asutus kõnealuse turu omadusi ja võimalikku ulatust arvesse võttes tõendama, et see tegevus võib sellel turul avaldada konkurentsivastast mõju, isegi kui sellel turul on turgu valitsevas seisundis ettevõtja toodete või

teenuste ning – tegevuse korral, mis seisneb viimase keeldumises tagada kolmandast isikust ettevõtja taotletav koostalitlus turgu valitsevas seisundis ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga – koostalitlust taotleva ettevõtja toodete või teenuste vahel üksnes potentsiaalne konkurents.

86 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb ELTL artiklit 102 tõlgendada nii, et hindamaks, kas esineb kuritarvitamine, mis seisneb turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumises tagada kolmandast isikust ettevõtja arendatud rakenduse koostalitlus turgu valitsevas seisundis ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga, võib konkurentsiasutus piirduda sellega, et ta tuvastab järgneva turu, millel keeldumine võib avaldada konkurentsivastast mõju, isegi kui see järgnev turg on üksnes potentsiaalne turg, kusjuures selle tuvastamine ei nõua tingimata asjaomase kaubaturu ja geograafilise turu täpset määratlemist.

Kohtukulud

87 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et digiplatvormi välja töötanud turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumine tagada kolmandast isikust ettevõtja taotlusel platvormi koostalitlus rakendusega, mille see kolmandast isikust ettevõtja on arendanud, võib kujutada endast turgu valitseva seisundi kuritarvitamist vaatamata sellele, et kõnealune platvorm ei ole hädavajalik selle rakenduse äriliseks kasutamiseks järgneval turul, kuid võib muuta rakenduse tarbijate jaoks atraktiivsemaks, kui turgu valitsevas seisundis ettevõtja ei ole platvormi välja töötanud üksnes oma tegevuse tarbeks.**

2. **ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et ainuüksi asjaolu, et nii ettevõtja, kes on arendanud rakenduse ja palunud turgu valitsevas seisundis ettevõtjal tagada selle koostalitlus viimati nimetatud ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga, kui ka esimesena nimetatud ettevõtja konkurendid on jätkanud aktiivset tegutsemist turul, kuhu see rakendus kuulub, ja arendanud oma positsiooni sellel turul, kuigi neile ei ole seda koostalitlust võimaldatud, ei saa viidata sellele, et turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumine seda taotlust rahuldada ei saanud avaldada konkurentsivastast mõju. Kõiki asjakohaseid faktilisi asjaolusid arvesse võttes tuleb hinnata, kas turgu valitsevas seisundis ettevõtja selline tegevus võis takistada konkurentsi säilimist või arengut asjaomasel turul.**

3. **ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et kui tegevuse, mis seisneb turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumises võimaldada kolmandast isikust ettevõtja arendatud rakenduse koostalitlust turgu valitsevas seisundis ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga, võib kvalifitseerida selle sätte tähenduses kuritarvituseks, siis võib viimati nimetatud ettevõtja tugineda keeldumise objektiivse põhjendusena tulemuslikult sellele, et ajal, mil kolmandast isikust ettevõtja sellist juurdepääsu taotles, ei olnud olemas malli, mis oleks võimaldanud tagada koostalitlust, kui sellise koostalitluse võimaldamine kõnealuse malli abil kahjustaks iseenesest ja arvestades selle rakenduse omadusi, mille jaoks koostalitlust taotletakse, asjaomase platvormi terviklikkust või selle kasutamise ohutust või kui muudel tehnilistel põhjustel on selle malli arendamisega võimatu koostalitlust tagada.**

Kui see nii ei ole, on turgu valitsevas seisundis ettevõtja kohustatud sellise malli arendama selleks vajaliku mõistliku aja jooksul ja olenevalt olukorrast kohase rahalise tasu eest, võttes arvesse arendamist taotlenud kolmandast isikust ettevõtja vajadusi, arendamise tegelikku maksumust ja turgu valitsevas seisundis ettevõtja õigust saada kohast tulu.

4. **ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et hindamaks, kas esineb kuritarvitamine, mis seisneb turgu valitsevas seisundis ettevõtja keeldumises tagada kolmandast isikust ettevõtja arendatud rakenduse koostalitlus turgu valitsevas seisundis ettevõtjale kuuluva digiplatvormiga, võib konkurentsiasutus piirduda sellega, et ta tuvastab järgneva turu, millel keeldumine võib avaldada konkurentsivastast mõju, isegi kui see järgnev turg on üksnes potentsiaalne turg, kusjuures selle tuvastamine ei nõua tingimata asjaomase kaubaturu ja geograafilise turu täpset määratlemist.**

Allkirjad